

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2026-05-22
Stockholm

Mål nr
M 11405-25

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2025-07-09 i mål nr M 4402-25, se bilaga A

PARTER

Klagande

Jordens Vänner

Motpart

1. P.L.

2. L.L.L.

Ombud för 1 och 2: Advokat D.E.
Eggertz Advokatbyrå AB,

Ombud för 1 och 2: M.W.
Skogsägarna Mellanskog Ekonomisk förening

SAKEN

Avverkningsanmälan på fastigheten X i Gotlands kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och Skogsstyrelsens beslut den 8 maj 2025 i ärende A 20833-2024 endast på så sätt att avverkning och därmed sammanhängande skogsbruksåtgärder enligt anmälan inte får ske under juni och juli.
2. Mark- och miljööverdomstolens intermistiska förbud den 7 augusti 2025 mot avverkning och därmed sammanhängande skogsbruksåtgärder i det anmälda skogsområdet ska inte längre gälla.

Dok.Id 2322949

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Jordens Vänner har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förbjuda avverkning och därmed sammanhängande skogsbruksåtgärder i det anmälda området på fastigheten X. I andra hand har Jordens Vänner yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska besluta om ytterligare förbudsytor. I sista hand har föreningen yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen för fortsatt behandling.

P.L. och **L.L.L.** har i första hand motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras. I andra hand har de medgett att Skogsstyrelsens beslut ändras på så sätt att verksamheten förbjuds under juni och juli.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Jordens Vänner har anfört sammanfattningsvis följande.

Dågräsfjäril

Förekomsten av dågräsfjäril och dess värdväxt lundstarr har inte inventerats inom det avverkningsanmälda området vilket är nödvändigt för att fastställa var dågräsfjärilen har sina områden för parning och reproduktion.

Skogsstyrelsen har beslutat om en förbudsyta om cirka 0,09 hektar kring det fynd av dågräsfjäril som rapporterats i Artportalen. De exakta reproduktionsplatserna för en population av dågräsfjäril eller utbredningen av dess habitat kan dock inte bestämmas enbart genom enstaka observationer av fjärilen.

Det har under juli 2025 gjorts många fynd av lundstarr inom det avverkningsanmälda området. Dessa observationer är de första som gjorts inom området. Att dågräsfjärilen observerats inom avverkningsområdet och att dess värdväxt växer där innebär att dågräsfjärilen utnyttjar det avverkningsanmälda området för sin äggläggning och larvutveckling. Området utgör därmed en fungerande livsmiljö för dågräsfjärilen. Dågräsfjärilen förflyttar sig jämförelsevis sparsamt (i genomsnitt ett hundratal meter

från sitt reproduktionsområde). Fjärilen är lokaltrogen och har behov av sina livsmiljöer opåverkade under hela året. Fjärilens långsiktiga överlevnad kräver förutom kontinuerlig ekologisk funktion även att dess naturliga utbredning, bevarandestatus och konnektivitet mellan förekomster inte påverkas.

Markägarnas beskrivning av det avverkningsanmälda området, med bl.a. en krontäckning om 75 procent och viss luckighet, tyder på att det i dag är idealiskt för dågräsfjäril, vilket också bekräftas av observationer som gjorts av både fjärilen och lundstarr i området. Om avverkningen genomförs kommer skogen där fjärilen kan hitta en lämplig livsmiljö att försvinna eftersom krontäckningen blir för låg. Kvar blir en mycket liten förbudsytan och ett område som är för glest beskogat för dågräsfjärilen att överleva i. Markägarens påstående om att avverkningen kommer att skapa nya gläntor och brynsmiljöer som kan stärka dågräsfjärilens livsmiljö saknar stöd.

Mot denna bakgrund framgår det inte att den av Skogsstyrelsen beslutade förbudsytan och de frivilliga hänsynsyttorna är tillräckliga för att hindra en otillåten påverkan på dågräsfjärilen och dess livsmiljö. Det kan också ifrågasättas vilken vikt frivilliga hänsyn kan tillmätas när det gäller artskydd.

Svartfläckig blåvinge

I juli 2025 har det även gjorts tre observationer av fjärilsarten svartfläckig blåvinge och dess värdväxt backtimjan strax utanför det avverkningsanmälda området. Det åligger markägarna att klarlägga om avverkningen riskerar att skada den svartfläckiga blåvingens livsmiljö, inklusive dess värdväxt.

P.L. och L.L.L. har anfört sammanfattningsvis följande.

Dågräsfjäril

Lundstarr är en viktig värdväxt för dågräsfjärilen på Gotland och förekommer inom stora områden av centrala Gotland. Bestämmelsen i 4 a § artskyddsförordningen (2007:845) kan rimligen inte innebära att skogsavverkning är förbjuden inom all skogsmark på Gotland där det växer lundstarr. Skogsavverkning i områden där det

förekommer lundstarr och där dårgräsfjäril har observerats bör vara tillåten under förutsättning att fjärilen inte störs under sin parningstid och att avverkningen inte leder till att kontinuerlig ekologisk funktion hos fjärilens fortplantningsområde skadas. För att betraktas som fortplantningsområde måste det vara fråga om för arten – enligt vedertagen vetenskap – lämplig biotop, dvs. att det är fråga om brynmiljöer. Så länge ett lokalt område som är lämpligt för fjärilens fortplantning behåller sin ekologiska funktionalitet även efter aktuell verksamhet, oavsett om vissa plantor av värdväxten skadas, är det inte fråga om en överträdelse av 4 a § artskyddsförordningen.

Ytan som anmälts för föryngringsavverkning i Skogsstyrelsens ärende A 20833-2024 omfattar 0,9 hektar, av vilken endast 0,8 hektar kan bli föremål för avverkning med anledning av Skogsstyrelsens beslut. Det rör sig således om en liten yta. Av de beskrivningar som M.W. och J.M. lämnat om åtgärden respektive området framgår att en sådan begränsad avverkning – om den görs under höst eller vinter – varken skadar enstaka individer av dårgräsfjärilen eller skadar fjärilens fortplantningsområden. Underlaget talar också för att verksamheten kan utföras utan att kontinuerlig ekologisk funktion av närliggande brynmiljöer som fortplantningsområden för dårgräsfjärilen skadas.

Svartfläckig blåvinge

Jordens Vänner har i Mark- och miljööverdomstolen kommit in med uppgifter om att svartfläckig blåvinge och dess värdväxt backtimjan har observerats i närheten av det anmälda avverkningsområdet.

Som framgår av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för bevarande av svartfläckig blåvinge är arten knuten till öppna och solexponerade miljöer på näringsfattig mark, såsom ljunghedar, torrängar, sandstäpp och alvarmark, samt just på Gotland till häll- och alvarmark. Avverkningsområdet utgör inte typiska livsmiljöer för svartfläckig blåvinge. Förhållandena inom avverkningsområdet torde vara ett skäl till att svartfläckig blåvinge inte observerats inom området. Det är osannolikt att föryngringsavverkningen av små områden med skogsmark, som inte motsvarar en typisk livsmiljö för svartfläckig blåvinge, skulle strida mot 4 a § artskyddsförordningen. Det saknas

därmed anledning att återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen i anledning av de nya observationerna.

P.L. och L.L.L. har i Mark- och miljööverdomstolen gett in en beskrivning av avverkningsområdet upprättad av skogsvårdsteknikern J.M. och en beskrivning av åtgärden upprättad av M.W..

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har handlagt målet gemensamt med mål nr M 11407-25 i vilket motsvarande frågor avseende dågräsfjäril och svartfläckig blåvinge aktualiseras inom samma fastighet. Dom har denna dag meddelats även i det målet.

P.L. och L.L.L. har till Skogsstyrelsen anmält ett område om 0,9 hektar inom fastigheten X för föryngringsavverkning. Skogsstyrelsen har förbjudit avverkning inom en del av det avverkningsanmälda området. Inom avverkningsområdet kommer 0,1 hektar lämnas orört.

Mark- och miljööverdomstolen har att pröva om den anmälda avverkningen aktualiserar förbuden i 4 a § artskyddsförordningen avseende dågräsfjäril och svartfläckig blåvinge. Enligt bestämmelsen är det förbjudet att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttperioder (punkten 2) och skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser (punkten 4). Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren. Vid prövning av en anmälan om avverkning måste en bedömning göras av skyddade arters förekomst i området, om dessa arter påverkas av avverkningen och, om så är fallet, vilka skyddsåtgärder som kan föreskrivas för att otillåten skada eller störning inte ska uppstå. För detta ändamål måste det finnas underlag som medger en tillräckligt säker bedömning av risken för påverkan på skyddade arter (jfr 2 kap. 1–2 §§ miljöbalken samt bl.a. MÖD 2013:13). Det åligger verksamhetsutövaren att vid en anmälan om avverkning inhämta det kunskapsunderlag som krävs för att bedöma risken för påverkan på skyddade arter.

Dågräsfjäril

Att det finns fynd rapporterade i Artportalen kan indikera att dågräsfjäril förekommer i området. Som regel kan bedömningen av skyddade arters förekomst i ett område dock inte enbart baseras på uppgifter från Artportalen. Det går inte heller utifrån platsen för fyndet att dra någon säker slutsats om utbredningen av dågräsfjärilens livsmiljö.

P.L. och L.L.L. har i Mark- och miljööverdomstolen kommit in med beskrivningar av det anmälda avverkningsområdet och dess närområden samt den planerade åtgärden. Även om det inte gjorts någon inventering av vare sig dågräsfjäril eller dess värdväxt lundstarr inom avverkningsområdet framgår det av utredningen i målet att avverkningsområdet kan innehålla lämpliga livsmiljöer för fjärilen. Den värdefullaste kantzonen bedöms vara väster om avverkningsområdet där en 12 meter zon lämnas kvar, som ligger utanför det avverkningsanmälda området. Värdväxten lundstarr har inventerats av föreningen där fynd har hittats, framförallt i mitten av och norrut i området.

I underlaget från P.L. och L.L.L. beskrivs de övriga planerade hänsynsåtgärderna som de avser att vidta. Det anges att ett tränskikt i form av äldre tallar med välutvecklad krona samt äldre löv kommer att lämnas i form av en skärm som kvarstår under cirka 15 år i syfte att säkerställa återväxten. Yngre lövträd kommer också att sparas. Det framgår vidare att P.L. och L.L.L. avsatt ett frivilligt hänsynsområde väster om avverkningsområdet om ca 3,5 hektar skogsmark, där naturvärdena lämnas orörda. Öster om det avverknings-anmälda området finns ett 13,9 hektar stort biotopskyddsområde som bedöms ha goda förutsättningar att utgöra lämplig fjärilsbiotop. Vidare anges att det i områdets västra del finns goda möjligheter för fjärilen att förflytta sig utan att stora öppna ytor behöver passeras.

Mot bakgrund av de uppgifter som P.L. och L.L.L. lämnat och den utredning som finns i målet, samt att området är relativt begränsat i storlek, går det att göra en tillräckligt säker bedömning av risken för påverkan på

dågräsfjärilen. Utredningen i målet ger stöd för slutsatsen att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas för dågräsfjärilen i form av lämnad hänsynsyta, viss krontäckning i avverkade områden och frivilligt avsatt område. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att den kontinuerliga ekologiska funktionen upprätthålls för arten. Att krontäckningen är låg fram till dess tillräcklig återväxt skett förändrar inte den bedömningen. Den aktuella avverkningen bedöms därför inte komma i konflikt med förbuden i 4 a § första stycket 2 och 4 artskyddsförordningen. För att avverkningen inte ska riskera att strida mot 4 a § artskyddsförordningen finns dock, utöver de planerade hänsynsåtgärderna och Skogsstyrelsens avverkningsförbud, skäl att även förbjuda avverkning under juni och juli, i enlighet med vad P.L. och L.L.L. medgett i andra hand.

Svartfläckig blåvinge

Vad gäller uppgifterna från Jordens Vänner att det efter underinstansernas prövning rapporterats tre nya fynd av svartfläckig blåvinge i Artportalen kan det noteras att fynden gjorts utanför det avverkningsanmälda området, vilket även gäller för fynden av dess värdväxt backtimjan. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att det anmälda avverkningsområdet inte utgör en typisk livsmiljö för svartfläckig blåvinge bedömer Mark- och miljööverdomstolen att utredningen är tillräcklig för slutsatsen att avverkningen inte heller strider mot förbuden i 4 a § artskyddsförordningen när det gäller svartfläckig blåvinge.

Sammanfattningsvis ska Skogsstyrelsens beslut ändras på det sätt som framgår av domslutet. Mark- och miljööverdomstolens tidigare interimistiska beslut om förbud mot avverkning ska inte längre gälla.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Caroline Hedvall Klostermark, referent, tekniska rådet Annika Billstein Andersson samt tf. hovrättsassessorn Kine Karlstedt Ek.

Föredragande har varit Sonja Rodhe.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2025-07-09
Meddelad i Nacka

Målnummer
M 4402-25

PARTER

Klagande

Jordens Vänners Skogsutskott

Motparter

1. P.L.

2. L.L.L.

Ombud för 1 och 2: M.W.
c/o Skogsägarna Mellanskog ekonomisk förening

ÖVERKLAGAT BESLUT

Skogsstyrelsens beslut den 8 maj 2025 i ärende nr A 20833-2024, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Avverkningsanmälan berörande fastigheten X i Gotlands kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

BAKGRUND

P.L. anmälde den 27 maj 2024 föryngringsavverkning av tre områden inom fastigheten X i Gotlands kommun. Skogsstyrelsen fattade inte något beslut inom sex veckor med anledning av anmälningarna. Ställningstagandet från Skogsstyrelsen att inte vidta några åtgärder med anledning av anmälningarna överklagades till mark- och miljödomstolen av Oskarshamnsbygdens Fågelklubb som hänvisade till förekomsten av dågräsfjäril i områdena.

Mark- och miljödomstolen ansåg i dom den 7 augusti 2024 i mål nr M 6270-24 m.fl. att de anmälda avverkningarna var förenliga med miljöbalkens och artskyddsförordningens bestämmelser och att det därför inte var befogat att förbjuda avverkning i de anmälda områdena.

Oskarshamnsbygdens Fågelklubb överklagade till Mark- och miljööverdomstolen som den 16 oktober 2024, mål nr M 11421-24, undanröjde mark- och miljödomstolens dom och återförvisade ärendet till Skogsstyrelsen för fortsatt behandling.

Skogsstyrelsen har den 8 maj 2025 avseende i målet aktuellt avverkningsområde (ärendenr A 20833-2024) beslutat om förbud att inom visst utpekad område vidta åtgärder som innebär negativ påverkan på arten dågräsfjäril vid den planerade avverkningen. Förbudet har förenats med vite. Skogsstyrelsen har samma dag och gällande samma fastighet även beslutat om motsvarande förbud för visst område inom det avverkningsanmälda området med ärendenr A 20831-2024.

Jordens Vänners Skogsutskott har överklagat Skogsstyrelsens båda beslut till mark- och miljödomstolen. Skogsstyrelsens beslut i ärendenr A 20831-2024 hanteras i domstolens mål nr M 4403-25.

YRKANDEN M.M.

Jordens Vänners Skogsutskott (Jordens Vänner) har i huvudsak yrkat att ärendet ska återförvisas till Skogsstyrelsen för förnyad handläggning.

Till stöd för sin talan har Jordens Vänner anfört bl.a. följande.

Fynd av den strikt skyddade arten dårgräsfjäril är gjorda i och direkt i anslutning till det aktuella avverkningsanmälda området. Skogsstyrelsens bedömning av skyddsbehovet för dårgräsfjäril är summarisk och helt otillräcklig givet artens skyddsbehov. Skogsområdet är med stor sannolikhet viktigt för bevarandet av den kontinuerliga ekologiska funktionen och den naturliga utbredningen för dårgräsfjäril i området eftersom det ingår i en stor och central del av det sammanhängande skogsområdet med äldre skog där dårgräsfjäril har sin förekomst. Den aktuella skogen utgörs av kalkbarrskog med sådana värden att den inte bör få förstöras. Skogsstyrelsens förbud mot avverkning inom den lilla hänsynsytan för aktuell avverkningsanmälan är i högsta grad otillräcklig.

Det avverkningsanmälda området består av helt oinventerade skogsområden med förutsättningar att hysa mycket höga naturvärden. Aktuellt avverkningsområde ligger 50 meter från ett biotopskyddsområde. Utöver dårgräsfjäril har det påträffats två rödlistade storsvampar, vit taggsvamp och blåfotad fagerspindling, inom de planerade kalhyggerna eller inom 30 meter från de planerade hyggeskanterna.

Skogsstyrelsens beslut saknar helt en bedömning av om den kontinuerliga ekologiska funktionen kommer att upprätthållas för fjärilen om avverkningarna utförs. Den hänsyn som Skogsstyrelsen har beslutat medger inte någon långsiktig fortlevnad för fjärilarna eftersom antalet individer som ryms inom ytan är lågt. Det saknas även uppgifter om hänsynen innehåller tillräckligt rika

förekomster av fjärilens värdväxt lundstarr eller i övrigt utgör en långsiktigt lämplig och tillräcklig livsmiljö för arten.

P.L. och L.L.L. har i yttrande till domstolen anfört att de i första hand yrkar att överklagandet ska avslås och i andra hand att ärendet återförvisas till Skogsstyrelsen för förnyad handläggning. De har bl.a. anfört att de inte har någon annan uppfattning än Skogsstyrelsen gällande sakförhållandena i ärendet, och menar att de beslut som fattats har gjorts så på goda grunder med sakliga och tillräckliga underlag.

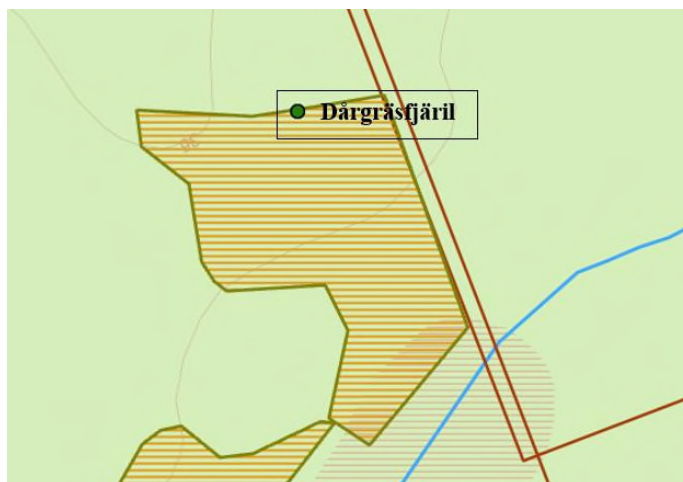
DOMSKÄL

Inom ramen för det samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken som en anmälan om avverkning utgör får Skogsstyrelsen förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön eller – om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön – förbjuda verksamheten. Vid bedömningen av behovet av skyddsåtgärder ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken tillämpas.

Området inom vilka Skogsstyrelsen nu har förbjudit åtgärder som innebär negativ påverkan på arten dårgräsfjäril vid den planerade avverkningen framgår med röd markering på bilden nedan.

Av Artfakta, Fyndkartor, framkommer inte något fynd av blåfotad fagerspindling eller vit taggsvamp inom eller i närheten av det aktuella avverkningsområdet under de senaste 25 åren. Däremot har fynd av dågräsfjäril rapporterats. Fyndet framgår av följande kartbild.

Området där åtgärder nu förbjudits är alltså platsen där dågräsfjärilen har observerats.

Dågräsfjärilen skyddas enligt 4 a § artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär bl.a. att det är förbjudet att avsiktligt störa dem och att skada eller förstöra deras fortplantningsområden eller viloplatser. Förbudet att vidta

åtgärder inom utpekade områden enligt Skogsstyrelsens beslut avser att skydda dårgräsfjärilen på så sätt att fjärlens värdväxter inte ska riskera att torka ut.

När det gäller det aktuella avverkningsområdet fann mark- och miljödomstolen vid sin tidigare prövning, i mål nr M 6272-24 m.fl., att observationen av dårgräsfjärilen skett i ytterkanten av det avverkningsanmälda området och eftersom avverkningens areal var liten bedömdes det som osannolikt att fjärilen påverkas.

Vid den prövning domstolen nu gör har ett hänsynsområde bestämts runt platsen för fyndet av dårgräsfjäril. Med hänsyn härtill anser mark- och miljödomstolen att det inte finns någon risk att den anmälda avverkningen med de hänsynsytor som omfattas av ansökan och av Skogsstyrelsens beslut hamnar i konflikt med bestämmelserna i 4 a § artskyddsförordningen. Det har inte heller framkommit skäl att i övrigt ändra det överklagade beslutet. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 30 juli 2025.

Anna Hagstad

Anders Söderström

I domstolens avgörande har rådmannen Anna Hagstad och tekniska rådet Anders Söderström deltagit. Föredragande har varit Maria Karlsson.